

Kesit Akademi Dergisi

The Journal of Kesit Academy

ISSN: 2149 - 9225

Yıl: 3, Sayı: 12, Aralık 2017, s. 89-115

Doç.Dr. Abdullah ÖZDEMİR

Adnan Menderes Üniversitesi, Nazilli İİBF, İktisat Bölümü, aozdemir@adu.edu.tr

Gülay BAYLAN

Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, gulaybaylan@hotmail.com

TÜRKİYE'DE TARIM SİGORTACILIĞININ GELİŞİMİ VE YARATTIĞI ETKİLER¹

Özet

Tarım sektörü insan hayatının devamı için en önemli sektördür. Bu bakımdan tarım sektörünün sürdürülebilirliği için doğru ve risksiz bir üretim yapılması gerekir. Bir ülkenin tarım sektörünün risk yapısı hakkında bilgi verilirken söz konusu risklerin giderilmesi için sigortacılık da önemli bir kavram olarak ortaya çıkmaktadır. Bu çalışmanın amacı, Türkiye'de tarım sigortacılığının yarattığı etkilerin ortaya konulmasıdır. Çalışma kapsamında tarım sektörünün karşılaştığı risklerin belirlenmesi ve bu risklerin minimize edilmesi hedeflenmektedir. Çalışma kapsamında yapılan SWOT Analizi sonuçlarına göre Türkiye'de tarım sektörünün güçlü yönleri; geniş tarım arazilerinin üretim potansiyeli ve ürün çeşitliliğinin fazla olmasından dolayı TARSİM tarafından denetlenmesi ve oluşabilecek risklere müdahalenin tek elden yapılmasının sağlanıyor olmasıdır. Tarım sektörünün zayıf yönleri ise tarım arazilerinin parçalı olması ve çiftçilerin bu yüzden sigorta konusunda bilinçsiz olmasından dolayı kayıt yaptırmamasıdır. Sektörün fırsatlarına bakıldığında; Türkiye'nin jeopolitik konumundan dolayı tarım yapılabilir düzeyde olması ile iç ve dış talebe yönelik ürünlerin üretiminin

¹ Bu çalışma Adnan Menderes Üniversitesi, SBE, İktisat Anabilim Dalı, Aynı İsimli Yüksek Lisans tezinden türetilmiştir.

gelişmiş olması ve devletin verimlilik artışı için gerekli prim desteklerini sağlıyor olmasıdır. Tarım sektörüne yönelik tehditlere bakıldığında ise nitelikli nüfusun kırsal alandan kente göç etmesi sonucunda tarım yapacak genç nüfusun çok fazla kalmaması, tarım yapılan alanlarda oluşan riskler konusunda çiftçilere yapılan desteklere yönelik çiftçilerin çekimser oluşu ve sistemin yavaşlamasına neden olması olarak sıralanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Tarım Sektörü, Tarımsal Risk Yönetimi, Tarım Sigortacılığı, TARSİM.

THE IMPROVEMENT OF AGRICULTURE INSURANCE IN TURKEY AND ITS EFFECTS

Abstract

Agricultural sector is the most important sector for the continuousness of human life. For this reason, meeting the needs of world’s rapidly increasing population such as nutrition and harboring and minimizing the possible risks are possible with the development of agricultural sector. When informing about the risk system of a country’s agricultural sector, insurance business comes in sight as an important concept for these risks to be cleared. In this direction, the main purpose of the thesis study is for introducing the development of agriculture insurance in Turkey and its effects. Within the study, determining the risks agricultural sector comes across and minimizing these risks are targeted. According to the results of SWOT analysis done within the study, strengths of the agricultural sector in Turkey are; the farm lands are controlled by TARSİM due to the production potential and vast variety of products of wide agricultural estates, and also, the intervention in case any kind of possible risk is being centrally provided. The blind sides of the agricultural sector are; the farm lands are sectional, for this reason, the farmers do no check in because of their being uninformed about the insurance issue. When examining the opportunities of sector; Turkey has on the ball in the matter of agricultural feasibility thanks to its geopolitical location, the manufacture of products which are aimed at the home demand and foreign demand is enhanced, and, the country is ensuring the necessary contribution support for the productivity growth. When the threats targeting the agricultural sector are considered; nonbeing of young population to do agriculture in consequence of qualified inhabitants’ migration from country side to urban areas, farmers’ being abstaining

towards the supports shown to them about the issue of risks in the farm lands, and finally, causing the system to slow down.

Keywords: Agricultural Sector, Agricultural Risk Management, Agriculture Insurance, TARSİM

1. Dünyadaki Tarım Sigortacılığı Gelişimi

Dünyada tarım sigorta uygulamaları 18.yüzyılda Avrupa’da başlamıştır. Tarımsal faaliyetlerin katastrofik risklerin önüne geçilememesi ve bölgedeki iklim. Toprak yapısı, üretimi yapılan ürünlerin kayıt altına alınmasının yetersiz olması nedeniyle başarı gözlemlenememektedir. Daha sonra 19.yüzyıla geldiğinde teknolojinin de hızla artmasıyla tarım sigortaları yeniden gündeme gelmiştir. Bunun yanında gelişen teknolojilerden en fazla ilgi gören meteorolojik tahminlerin yapılabilirliği bu faaliyetlerin kontrol edilebilirliğini arttırmıştır. Oluşabilecek katastrofik risklerin netleşmesi, daha ayrıntılı olarak incelenmesi ve uzun süreli tarımsal faaliyetlerin yapılabilirliği de incelemeye başlamıştır. Bu sayede gerekli ve sağlam verilerin kayıt altına alınabilirliğini sağlamıştır.

Tarım sigortalarının modern anlamda uygulamaya başlandığı yıllar 1700 yılların ikinci çeyreği ile 1800 yıllar arasında olmuştur. İlk olarak sigorta kooperatifleri tarafından İrlanda’da hayvan sigortaları yapılmıştır. Hayvancılık sigortası müşterek sigorta şirketlerince sigortalılar tarafından kuruluş ve tek bir riske yönelik geliştirdiği için çoklu risklere karşı düzenlenen poliçelerde başarısız olmuştur.

1.1. Seçili Ülkelerde Sigortacılığının Gelişimi

Gelişen ve gelişmekte olan ülkelerde tarım sigortası faaliyetlerinin çeşitli ülkelerde, iklim koşullarından dolayı farklı katastrofik risklerin yaşanması sebebiyle her ülkenin ekonomik gelişimine katkıları farklılık göstermektedir. Sigorta kapsamına alınacak olan risklerin ne olduğu, tehlike sayıları ve hangi tür sigorta uygulanacağı ise risklerden etkilenme dereceleri, belirlenen risklerin meydana gelme sıklığı, hasarın miktarı gibi faktörlerin göz önüne alınmasıyla belirlenmektedir. Bu nedenle her ülkenin uyguladığı tarım sigortalarının başarısı diğer ülkelerde farklılık gösterebileceği için bu model her ülke için uygun olmamaktadır. Fakat bazı başarılı ülkelerin deneyimleri de göz önünde bulundurularak oluşan hataları en aza indirebilmek ve yerleşen uygulamalardan da faydalanarak Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı (UNCTAD) tarafından gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde 14 tanesi devlet şirketi, sekiz tanesi özel şirket ve iki tanesi de özel şirketler tarafından kurulan üretim havuzlarıyla uygulamaları yönetmektedir (Çetin, 2007: 21-25).

Tablo 1: Seçili Ülkelerde Tarım Sigortacılığının Kurumsal Yapısı

Ülkeler	Kurumsal Yapı
Almanya	Özel Sigorta
Fransa	Özel Sigorta, Devlet ve Özel Sektör
İspanya	Devlet ve Özel Sektör İşbirliği
İtalya	Devlet ve Özel Sektör İşbirliği
Avusturya	Devlet ve Özel Sektör İşbirliği
Hollanda	Özel Sigorta
Danimarka	Özel Sigorta
Kanada	Özel Sigorta, Devlet Sigorta
Japonya	Devlet Sigortası
ABD	Özel Sigorta, Devlet ve Özel Sektör

Kaynak: Tekin, K.M. (2015). AB, ABD ve Türkiye’de Tarım Sigortacılığı Uygulamalarının Karşılaştırılması, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü AB Uzmanlık Tezi, Ankara, ss.54.

Tablo 1’e göre seçili ülkelerdeki tarım sigortası organizasyonlarının kurumsal yapıları incelemiştir. Bu bağlamda değerlendirildiğinde bazı ülkelerin kamu ya da yarı kamusal olarak yönetildiği, bazılarının tamamen özelleştirilerek faaliyet gösterdiği gözlemlenmektedir. Aşağıda bu ülkelere detaylı olarak değinilmektedir.

1.1.1. Almanya

Almanya’da 2006 yılı itibarıyla tarım sigortası uygulanmaya başlamıştır. Tarımsal ürünler çeşitli olmasına rağmen iki tane sigorta çeşidi vardır. Bunlar dolu ve hayvan sigortasıdır. Almanya’da dolu sigortacılığı ilk olarak 1607 yılında tanıtılmıştır. Sigorta şirketleri ve kooperatifler tarafından yaygınlaştırılmıştır. Almanya’daki toplam üretim alanının % 60’ı doluya karşı sigortalanmaktadır. Hayvan sigortası ise 1830 yılında ortaya atılmıştır. 18. Yüzyıldan beri sigorta şirketleri tarafından yaygınlaştırılmıştır. Çoklu risk sigortası uygulanmaktadır. Ancak sıkı teknik koşullar sebebiyle gelişmediği için tek risk sigortası uygulaması geçerlidir. Almanya’da ürün sigortalarının kurumsal olarak özel şirketler ve devlet sigorta şirketleri tarafından desteklenmektedir. Ayrıca burada hayvancılık sigortası çok önemlidir. Hayvanlarda olası kayıplar ve salgın hastalıklardan dolayı oluşan zararları kapsayan özel bir kamu fonu vardır. Buna ek olarak ikinci tip kazaları, hareket kısıtlaması, yangın gibi üretimi kesintiye uğratan nedenlerden dolayı özel şirketler tarafından korunmaktadır.

1.1.2. Amerika Birleşik Devletleri (ABD)

ABD’de 1930’larda yetkili kongreler tarafından “Federal Ürün Sigortası Şirketi (FCIC)” oluşturulmuştur. Uzun yıllar bitkiler ve bölgelerde sınırlı kullanılabilirliği ba-

kımından deneysel bir program olarak kalmıştır. 1980'lere gelindiğinde bitki ve bölgeler açısından sigorta şirketi genişletilerek tüm bölgelerde ve tüm çiftçiler için koruma sağlayan bir program olarak vizyonunu yansıtmaya başlamıştır. ABD'de devlet sigorta kapsamı ve teminat düzeyleriyle oluştururken, sigorta şirketleri de hizmet poliçelerini pazarlamaktadır. Bu bakıma ABD'de tarım sigortaları sistemi devlet ile özel sektör işbirliğine dayanmaktadır (Du, 2014: 4). Devlet sigorta primlerinin % 60'ını sübvansede etmektedir. Bunun yanında birden çok riske karşı sigorta olarak bilinen Multi-Peril Mahsulle Mücadele Sigortası (MPCI) geleneksel olarak uygulanmaktadır. MPCI Federal tarım sigortası şirketlerinin en yaygın formlarındandır. MPCI'nin prosedürleri zararlı hava, yangın, hastalıklar, sulama sularının azalması da dahil tüm tehlikeleri içermektedir. Ayrıca bireysel ve işletme bazında hasar tespitlerinin yapılmasından sonra çiftçiye yapılan hasar ödemeleri belirli miktarın altına düşüldüğünde yapılmaktadır. Gerçekleşen verim ile önceden belirlenen fiyat hesaplamasından sonra elde edilen verim arasındaki kalan fark ödemelerin hesaplanmasını oluşturmaktadır (Kırkbeşoğlu, 2015: 645). ABD'de tarım sigortalarında hükümetin rolleri şunlardır (Sümer, 2016: 9):

- Çiftçilere sağlanan primler
- Sigorta kapsamı ve teminat düzeyleri
- Satış ve hizmetlerde özel sigorta şirketlerine yapılan ödemeler
- Özel sigorta şirketlerinin Ar-Ge harcamalarına finansman desteği
- Eğitim ve araştırma programlarının yürütülmesi
- Reasürans desteği
- Reasürans şirketlerinin ve uygulanan programların denetlenmesi olarak sıralanmaktadır.

Bazı ülkelerde yüz yılı aşkın süredir dolu sigortası yaygın olarak uygulanmaktadır. Dolunun yanında sel-su baskını, kuraklık, fırtına gibi katastrafik riskler de sigorta edilmekte ve devlet tarafından hasarlar karşılanmaktadır. Devlet destekli tarım sigortaları İspanya, Avusturya, İtalya, Fransa gibi ülkelerde uygulanmaktadır. Çoklu risklere karşı MPCI en yaygın kullanım yerinin ABD olmasına karşın, başarılı olduğu tek ülke İspanya'dır.

1.1.3. İspanya

İspanya'da tarımsal üretim alanındaki çeşitliliklerden ve yağış ile sıcaklık değişikliğinden kaynaklanan iklimsel değişikliklerden dolayı tarımsal üretimde ciddi sorunlarla karşı karşıya kalmaktadır. Bu bağlamda Avrupa'da en gelişmiş tarım sigortası sistemine sahiptir. İspanya'da devlet 19. yy boyunca oluşan zararları devlet yardımıyla karşılamaya çalışmışlardır. Fakat devlet yardımlarının yetersiz kalması sebebiyle 20. yüzyıldan sonra teknik adımlarla ve tarım sigortaları uygulamalarıyla riskler azaltılmaya

çalışılmıştır. Uygulanan bu sistemlerde de başarısızlık devam edince İspanya’da karma sigorta sistemine geçilmiştir. Artık Devlet ve Özel sektör işbirliği ile yönetilmektedir. Bu modelde don, dolu, sel-su baskını, fırtına, kuraklık gibi katastrofik riskleri içeren bir prosedürle çiftçilere destek sağlanmaktadır. Ayrıca bu zararları karşılamak üzere kamu kurumu niteliğindeki bir kuruluş olan ENESA ve Ekonomi Bakanlığı’na bağlı olarak kurulan Sigortalar Tazmin Konsorsiyum (CCS)’u faaliyetlerini sürdürmektedir. Bunun yanında primlerin tahsil edilmesi için yerli ve yabancı şirketlerin katılımıyla oluşturulan tarım sigortası organizasyonu içerisinde Birleşik Tarım Sigorta Şirketi Grubu (AGROSEGURO)’nda yer almaktadır. Sigorta bedeli anlaşmada kabul edilen oranlara göre ve her üyenin katılım sorumluluklarına göre paylaşım yapılmaktadır. Devlet bu sisteme yönetim giderleri de dahil % 50'lere kadar mali destek sağlamaktadır. İspanya tarım sigortası poliçeleri üç çeşit hazırlanmaktadır. Bunlar (Sümer vd. 2016: 245):

- Tek risk sigortası
- Çoklu risk sigortası
- Çiftçi kontrolünün ötesindeki tüm riskleri karşılamaktadır.

Poliçelerin çoğunluğu çoklu risk sigortasını kapsayan poliçeleri olup daha çok katastrofik riskleri kapsamaktadır. Poliçeler bireysel olarak da yapılabildiği gibi kooperatifler, reasürans şirketleri ya da profesyonel kuruluşlarca yaptırılmaktadır.

İspanya’nın tarımsal sigorta sisteminin önemli aktörleri yer alan ENESA, Tarım Bakanlığı’na bağlı özerk yapıya sahip bir kuruluştur. ENESA’nın görevleri arasında sigorta primlerinin bölge bazında sübvansiyonu, sigorta planlarının uygulanmaya konulmasının denetlenmesi işlemleri yer almaktadır. AGROSEGURO, yerli ve yabancı toplam 60 şirketin bir araya gelmesiye oluşan ortak sigorta şirket grubudur. Bu sistem programların yönetimini sağlar ve üyelerin primlerinin toplanması, hasar değerlendirmesi, hesaplamalar ve gerekli ödemeleri yapmaktan sorumludur. CCS ise Ekonomi Bakanlığı’nın kontrolü altında kendi kaynakları olan reasürans şirkettir. Buradan hareketle İspanya tarım sigortası uygulamasına göre sistem Ekonomi Bakanlığına bağlı Sigorta Denetleme Kurumu (DDS) tarafından hasarların tespit edilip değerlendirilmeleri yapıldıktan sonra yine Ekonomi Bakanlığı reasüransla ilgili açıklamalarda bulunarak ve çözüm önerileri sunarak faaliyetlerini sürdürmektedirler (Sümer, 2016: 246).

1.1.4. Avusturya

Avusturya’da tarım sigortası 1918 yılında kurulmuştur. 2011 yılı FAO raporuna göre her yıl gelişerek rekabetçi sigortalar olarak kabul edilmektedir. Avusturya’da don ve dolu için sigorta ödemelerinin bir kısmı devlet tarafından karşılanmaktadır. Ürün bazında dolu ve zararlıların verdiği hasarlar, mısırdaki don, sel-su baskını, fırtına, kuraklık,

tahıllarda her türlü zararlı hastalık ve gelişme bozuklukları, bağcılıkta (üzüm yetiştirilmede) sel, dolu ve don olayları, sebzeçilikte dolu, fırtına ve kar yağışı gibi katastrofik riskler ile bazı ürünlerdeki salyangoz zararları, karga saldırıları gibi hayvansal zararlardan kaynaklı hasarlar için geliştirilmiştir. Avusturya’da MPCİ yatırım fonu planları uygulamalarının başarısız olması ve hava olaylarının neden olduğu olumlu olumsuz durumlardan dolayı verim sigortası uygulamaları daha yaygındır (Reyes vd, 2017: 7). Maliye Bakanlığı tarafından don, sel-su baskını, sel, çığ gibi hasarları karşılaması için “Doğal Afet Fonu” oluşturulmuştur. Bu fonun sadece belli bir kısmı don ve dolu sigorta primlerinde üretici payını azaltmak için ya da ürün hasarlarında devlet desteği sağlanmaktadır. Üreticilerin ödediği primlerin % 25’i bu fon tarafından karşılanmakta olup devletin % 50’yi bulan prim katkıları tarım sektöründe uzman sigorta pazar lideri olan “Öserrerische Hagelversicherung” a ödenmektedir (<http://www.reitix.com>, 2017).

1.1.5. Japonya

Japonya’da tarım sigortalarının gelişimi için devlet yoğun bir çalışma içerisinde. 1929 yılında modern hastalıklara tedbir olarak Hayvan Sigortası Yasası çıkarılmıştır. 1937 yılında rüzgar, sel-su baskınları, kuraklık, don gibi meteorolojik kaynaklı riskler, ateş, volkanik patlamalar sonucu, hasar gören orman sahiplerini korumak adına Ulusal Orman Sigortacılık Kanunu kabul edilmiştir. Özellikle buğday, arpa, pirinç için ise 1938 yılında Ürün Sigortası Yasası çıkarılmıştır. Uygulanan bu yasayla 1939 yılında çoklu risk sigortası kapsamında % 15 sübvansiyon desteği sağlanmıştır. Daha sonra 1947 yılında Japonya, ABD’nin uyguladığı sigorta primi ve idari maliyetleri sübvansiyon ettiği verim sigortasını kabul etmiştir. Fakat ABD’nde bu uygulama Devlet- Özel Sektör işbirliği ile sağlanmaktaydı. Japonya’da ise bu uygulamaların tamamı devlet tarım sigortası kapsamında ve zorunlu uygulanmaktadır (Bielza vd, 2007: 15).

1.1.6. Danimarka

Danimarka’da bitkisel ürünler dolu riski sonucu oluşan hasarları önlemek adına isteğe bağlı olarak sigortalanmaktadır. Örtü altı alanlarda yetiştirilen ürünler ise bütün katastrofik riskleri kapsamaktadır. Danimarka’daki bu uygulamalar Özel sigorta şirketlerince yürütülmekte olup devlet desteği sağlanmamaktadır (Sümer ve Polat, 2016: 249).

1.1.7. İtalya

İtalya’da 1920 yılından bu yana dolu riskine ve oluşan felaketler sonrasında zararları karşılamak için Ulusal Birlik Fonu bulunmaktadır. 2000 yılında inovatif sigorta politikalarını desteklemek için “Risk Reinsurance Fund (FRR)” kurulmuştur. Tarım sigortalarının sağlıklı işleyebilmesi, hasar tespitinin net ve sağlıklı yapılabilmesi için Tarım Bakanlığı ve Hayvan çiftliklerinde olan doğal ve ekonomik olayları inceleyen, sonuçlarını

değerlendiren “Agricultural Risks Databank (BDRA)” kuruluşu da 2003 yılında dahil edilmiştir. İtalya’da çiftçilerin tarım sigortası sistemine katılımı zorunlu değildir ve sigorta yaptıranları devlet prim sübvansiyonu uygulamaktadır. Afet bölgesi içerisinde kalan tarım alanlarında devlet sigorta yaptırsın veya yaptırmassın % 80 oranlarında yardım yapmaktadır. Bunun dışındaki durumlarda ise devlet tarım sigortası yaptıran çiftçilerin prim ödemelerine % 66 oranında sübvansiyon uygulamaktadır. İtalya’da tek riske dayalı sigorta uygulaması yaygındır. 2003 yılında ise MPCİ ürünlere uygulanmaya başlanmıştır. Hasar tespitlerinin yapılması işlemleri sigorta şirketi eksperleri tarafından yürütülmektedir (Bielza vd, 2007: 17).

1.1.8. Fransa

Fransa’da 1964 yılına kadar sadece dolu riskine karşı özel sigorta Şirketleri tarafından sigorta yapılmaktaydı ve devlet desteği bulunmamaktaydı. Devlet afetlere karşı çiftçiyi desteklemekteydi. Çiftçiye kuraklık sonucu oluşan hasarlar için tazminat ödemesinde bulunmak amacıyla “Ulusal Güvence Fonu” kurulmuş olup çiftçilerin vergileriyle karşılanmaktadır. Fransa’da ilk tarım sigortası uygulamaları sadece felaket düzeyindeki risklere karşı zorunlu bir uygulama olarak ortaya çıkmıştır. Çiftçilerin tazminat alabilmesi için üretiminin % 13’den fazla olacak şekilde toplam hasadının % 30’unu kaybetmişinde yararlanabilmektedir. 2000’li yılların başlarında Fransa Tarım ve Balıkçılık Bakanlığı özel tarım sigortalarını desteklemek amacıyla dolu sigortasına prim desteği sağlamıştır. 2002 yılında finans yasası ile meteorolojik kaynaklı çoklu risk sigortalarına prim desteği sağlamıştır. 2005 yılında devlet destekli prim sigortası uygulaması faaliyete geçmiştir. Söz konusu verim sigortası prim sübvansiyonu % 35 oranındadır. Fransa sigorta şirketleri reasürans hizmeti Swiss Re, SCOR ve Munich Re reasürans şirketleri tarafından sağlanmaktadır (Sevim, 2010: 60).

2. Türkiye’de Tarım Sigortacılığının Gelişimi

Dünya’da tarım sigortacılığının gelişimine göre bakıldığında bu uygulama Türkiye’de daha yeni gelişmeye başlamıştır. Ülkede 1937 yılında tarım sigortasına yönelik ilk yasal mevzuat Ziraat Bankası tarafından yapılmış ve Ziraat Bankası Yasasında yer almıştır. 1940 yılında Hazine müsteşarlığı, tarım bakanlığı ve Ticaret Bakanlığı tarafından kanun tasarıları hazırlanmıştır. 1957 yılında ilk olarak şeker pancarı üreten çiftçilere bitkisel ürün sigortası ve hayvan hayat sigortası Şeker Sigorta tarafından uygulanmaya başlanmıştır. 1960 yılında dolu ve hayvan sigortaları çalışmaları Başak Sigorta tarafından uygulanmıştır. Daha sonra bunlara ek olarak 1984-1991 yılları arasında kümes hayvanları sigortası, su ürünleri sigortası ve o dönemlerde özellikle üzüm üreticileri için don sigortası çalışmaları yapılmış ve uygulanmaya başlanmıştır. 1995 yılında ülke genelinde tüm sigorta ve reasürans şirketlerinin hasar tespiti için Tarım Sigortaları

Vakfı kurulmuştur. 1999 yılında yapılan değerlendirmeler neticesinde 1940’lı yıllarda hazırlanan kanun taslakları Hazine Müsteşarlığı tarafından toplanarak Tarım Sigortaları Teşviki Hakkında Kanun Tasarısı haline getirilmiştir. Buradan hareketle ülkemizde tarım sigortaları prim desteği özel sigorta şirketleri tarafından yürütülmektedir. Türkiye’deki bu sigorta faaliyetleri özellikle üreticilerin gelirlerinin az olması, hükümet politikalarının yetersizliği ve tarım sigortaları konusunda çiftçilerin gerekli bilgilere sahip olmaması ve bilgilendirme eksiklikleri bağımsız bir tarım sigortası çalışmalarının uygulanmasını güçleştirmiştir (Tekin, 2015: 68).

2000 yılına gelindiğinde tarımda devlet destekli doğal afet sigortalarının başlayabilmesi ve tarım politikalarının işleyebilmesi için Tarım Reformu Projesi oluşturulmuştur. Bu dönemde Dünya Bankasıyla yapılan Ekonomik Reform Kredisi anlaşması sonucu ARIP 2001 yılında yürürlüğe girmiştir. Dünya Bankası ve ARIP’in amacı Dünya Ticaret Örgütü (WTO) ve Avrupa Birliği (AB)’ne tam üyelik esnasında Türkiye’nin tarım sektöründe rekabet gücünü arttırmak ve politika önerilerinin finansmanını sağlamaktır. Bu proje kapsamında 2004 yılı içerisinde yapılan orta dönem gözden geçirme çalışmalarıyla birlikte projenin kapsamı genişletilmiş ve 2008 yılının sonlarına kadar proje uygulamaları askıya alınmıştır (Tan, 2009: 52-53).

Türkiye’nin AB’ye üyelik sürecine girdiği zaman içinde Almanya, Avusturya, İtalya, Fransa gibi gelişmiş tarım uygulamalarının faaliyette olduğu ülkelerinde tarım sigortaları çalışmaları incelenmiş ve İspanya’da devletin % 50’lerde prim desteği sağladığı modelde dikkate alınarak ülkemizde 14.06.2005 tarih 5363 sayılı “Tarım Sigortaları Kanunu” çıkarılmıştır. Kanun kapsamındaki risklerin belirlenmesi, oluşan hasarlar sonucunda tazminatın tek elden ödenmesi, tarım sigortalarının geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması için Sigorta Havuzu (TARSİM) kurulmuştur. Artık havuz kapsamındaki tüm işlemler havuza katılan 23 sigorta şirketinin eşit hisselerle ortak oldukları TARSİM tarafından yürütülmeye başlamıştır. 16 Ocak 2006 tarihinden itibaren kanun kapsamında tarım sigorta uygulamalarının gerçekleştirilmesi için faaliyette bulunmak isteyen Sigorta Şirketleri ve TARSİM sözleşme yapma, kapsama alınacak riskler ve Prim desteğinin belirlenmesi, Karşılaşılan sorunların tespit edilmesi için TARSİM Yönetim Kurulu kurulmuştur (TARSİM, 2017).

Devlet destekli tarım sigortası sistemine göre her yıl Bakanlığın teklifi üzerine Bakanlar Kurulu tarafından belirlenmektedir. TARSİM tarafından kapsama alınacak riskler, ürünler, prim desteği oranlarına ilişki 2015 tarih 8248 sayılı karar ile 19 Kasım 2015 tarihinde 29537 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu karar kapsamında (TARSİM, 2016: 17);

- Bitkisel ürün sigortalarında açık alanda yetiştirilen meyvelerde, bağlarda dolu ve örtü altı sistemlerde dolu ve dolu ağırlığı riskleri,
- Su ürünleri sigortalarında denizlerde ve iç sularda yetiştirilen su ürünleri kafes ve ağlarda meydana gelecek zararlar, poliçede belirtilen hastalıklar, yetiştiricinin kontrolü dışındaki kirlenme ve zehirlenmeler, kazalar, yırtıcılar, her türlü kazalar doğal afetler sonucunda isteğe bağlı olarak,
- Arıcılık sigortaları son yıllarda uygulanmaya başlanmasıyla birlikte fırtına, hortum, yangın, heyelan, deprem, taşıt çarpması, sel ve su baskını, vahşi hayvan saldırıları sonucunda oluşacak zararlar, sabit ve gezginci arıcılık faaliyetleri,
- Hayvan sigortasında sığır vebası, tüberküloz, brucelloz, şap ve sığırların süngerimsi beyin hastalıkları ile veteriner hizmetleri, Gıda ve Yem Kanunu’na göre ihbarı mecburi tüm bulaşıcı hastalıklar hariç olmak üzere her türlü hayvan hastalıkları, her türlü kazalardan, yılan ve böcek ısırılmalarından, Zehirli çayır otları ve otlanmaya bağlı zehirlenmeler, doğal afetler ve güneş çarpması, yangın sebebiyle meydana gelen ölümler ile mecburi kesim riskleri, süt sığırları için yavru atma riski, küçükbaş ve kümes hayvanları için veteriner hizmetleri, Gıda ve Yem Kanununa göre, ihbarı mecburi bulaşıcı hastalıklar hariç olmak üzere, her türlü kanatlı hayvan hastalıkları, her türlü kazalar ve zehirlenmeler, doğal afetler ve yangın (infilâk) sebebiyle meydana gelen ölüm, mecburi kesim riskleri sigorta kapsamındadır. Ayrıca, küçükbaş ve büyükbaş hayvanlar için sovtaj uygulamasında sovtaj tutarının TARSİM’in sorumlu olduğu oran üzerinden hesaplanması ve ölmüş olan sigortalı hayvanların derisi için sovtaj uygulaması kaldırılmıştır. Büyükbaş hayvanlarda süt veren ve besideki sığırlar için sigorta kabul koşulunun 31 günden 8 güne indirilmesi, küçükbaş hayvanlarda ise koyun, keçi, koç ve teke için sigorta kabul koşulunun 6 aydan 3 aya indirilmesi kararlaştırılmıştır. Prim fiyatı, muafiyet ve müşterek sigorta oranları küçükbaş hayvanlar için dar kapsamlı tarife uygulanmaya alınmış ve muafiyet oranları çiftçi lehine revize edilerek teminat kapsamına alınmıştır.

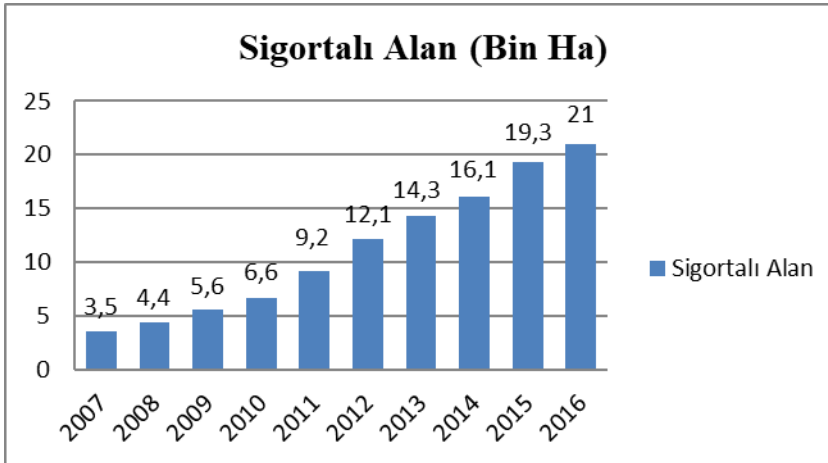
Tarım sigortası branşlarında devlet destekli ürün sigortalarında tarımsal sigortayı gerçekleştiren çiftçilerimize meyvelerde don riski teminatında % 67 oranında, kuraklıkta % 60 oranında geriye kalan tüm teminatlarda ise tahmini olarak 2017 itibarıyla % 50 oranında prim desteği sağlanacağı açıklanmaktadır. Devletin sigorta primine katkısı bölge ve sigorta türlerinde ayırım yapılmaksızın uygulanmaktadır. Örneğin normalde ödenmesi gerekli olan prim tutarı 380 TL iken çiftçi bu tutarın 190 TL’sini ödeyecek, kalanını ise devlet çiftçi adına tarım sigortaları havuzuna ödemektedir.

Çiftçilerin oluşabilecek her türlü katastrofik ve meteorolojik riskler ile doğal afet sorunlarının yol açtığı üretim risklerinden korunmak için ve devlet prim desteğinden yarar-

lanabilmesi için her üretim türüne aşağıdaki kayıtları yapmak zorundadır. Bunlar şöyle sıralanmaktadır (<http://www.tarim.gov.tr>, 2017):

- Bitkisel ürün sigortası için ÇKS’ye,
- Büyükbaş ve küçükbaş hayvan sigortası için Veteriner Bilgi Sistemi (TÜRK-VET)’e,
- Kümes hayvanları için kapalı sistemde bio-güvenlik ve hijyen tedbirleri alınmış tesislerde üretim yapılması için yine TÜRKVET’e,
- Arıcılık sigortası için Arıcılık Kayıt Sistemi (AKS)’ne,
- Su ürünleri çiftlikleri için ÇKS ile bütünleşmiş olan Su Ürünleri Yetiştiricilik Tesisi Kayıt Sistemi (SKS)’ne kayıt yaptırılması şeklindedir.

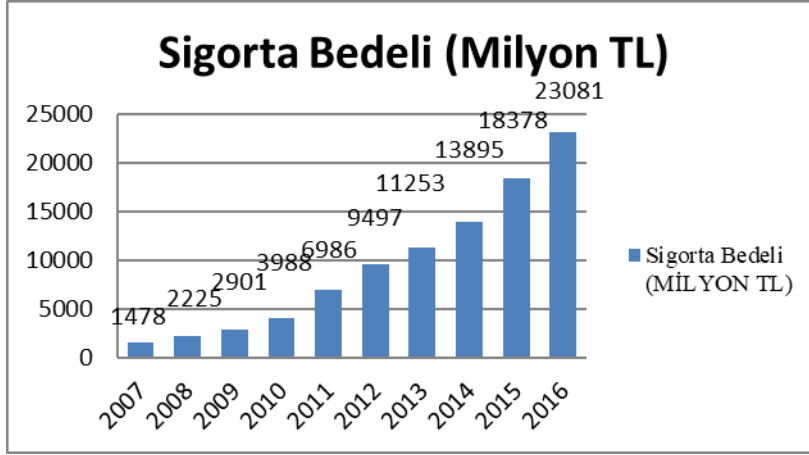
Sigorta yaptıracak olan çiftçilerin içinde bulunduğu yıl içerisinde yukarıdaki ÇKS, TÜRKVET, AKS ve SKS’ye verdiği bilgilerin doğru olması gerekmektedir. Herhangi bir sorun yaşanmaması adına gerekli makamlara (Tarım İl ve İlçe Müdürlüklerine) giderek kayıtlarını güncellemelidirler. Bu sistemlerde güncelleme işlemleri yılın tüm günlerinde yapılmakta ve herhangi bir sınırlama yoktur.

Kaynak: TARSİM Faaliyet Raporu İstatistiki verilerinden yararlanılarak düzenlenmiştir.

Grafik 1: Türkiye’de Devlet Destekli Tarım Sigorta Alanı

Yukarıdaki Grafik 1’de Türkiye’de Devlet Destekli Tarım Sigorta Alanları verilmektedir. Buna göre 2015 yılı TARSİM verilerine göre ÇKS’ye kayıtlı sigortalanabilir alan 19.3 bin ha, 2016 yılı itibarıyla 21.0 bin ha ulaşılmıştır. Ayrıca 2017 yılında ise tahmini olarak 22 bin ha ulaşması hedeflenmektedir. Ancak tarım sektörünün her türlü doğal risklere açık olması sebebiyle sigortacılık açısından da en riskli alanlardan birisi konumdadır.

Kaynak: Tarsim Yıllar İtibariyle Yayınlanmış Faaliyet Raporu verilerinden yararlanılarak düzenlenmiştir.

Grafik 2: Türkiye’de Devlet Destekli Tarım Sigorta Bedeli

Yukarıdaki Grafik 2’te Devlet destekli tarım sigortası bedelleri verilmiştir. 2016 yılı itibarıyla sigorta bedeli 23.081 Milyon TL olarak belirlenmiştir. Bu tutarın % 65.8 (15.186 Milyon TL) oranında ilk olarak bitkisel ürünler oluşturmaktadır. Daha sonra % 13.9 (3.211 Milyon TL) oranında sera ürünlerine, % 15.2 (3.496 Milyon TL) oranında büyükbaş hayvanlara, 2011 yılından sonra uygulamaya koyulan küçükbaş hayvanlara % 2.4 (564 Milyon TL) oranında, 2014 yılından sonra uygulamaya koyulan arıcılık için % 1.9 (435 Milyon TL) oranında, % 0.4 (104 Milyon TL) oranında kümes hayvanları, % 0.4 (83 Milyon TL) oranında su ürünlerini oluşturmakta ve devlet tarafından branş bazında sigorta bedelleri dağıtılmıştır.

Türkiye’de TARSİM sisteminde kapsama alınacak riskler artış göstermiştir. Buna bağlı olarak yıllar itibarıyla tarım sigorta poliçelerinde, prim üretiminde artışlar yaşanmıştır.

Tablo 2: Türkiye’de Tarım Sigortaları Poliçe Sayıları (Bin Adet)

Yıllar	Poliçe Sayıları
2006	12.330
2007	218.938
2008	260.944
2009	306.770
2010	371.116
2011	587.716
2012	744.093
2013	891.876
2014	1.086.612
2015	1.375.390
2016	1.444.277

Kaynak: TARSİM yıllar itibarıyla yayımlanmış faaliyet raporu verilerinden yararlanılarak düzenlenmiştir.

Tablo 2’de TARSİM kapsamındaki poliçelere ilişkin bilgiler yer almaktadır. Poliçe sayılarında yıllar itibarıyla sürekli artışlar gözlenmektedir. 2016 yılı poliçe sayısı 2015 yılına göre yaklaşık % 7 oranında artmış ve 1.444.277 adete ulaşmıştır.

Tablo 3: Türkiye’de Tarsim Kapsamındaki Poliçe Sayılarının Branş Bazında Dağılımı (Bin Adet)

Yıllar	Bitkisel	Sera	Büyük-	Küçükbaş Hay-	Kü-	Su	Arıcılık
2007	207.328	1.456	10.113	-	6	35	-
2008	250.225	2.489	8.099	-	13	118	-
2009	285.243	3.622	17.806	-	13	86	-
2010	350.281	3.456	17.200	-	20	159	-
2011*	546.538	6.431	29.852	1.701	28	166	-
2012	693.417	14.24	29.831	6.325	196	80	-
2013	841.694	16.25	25.683	8.054	159	34	-
2014**	1.029.586	16.89	23.320	9.815	133	44	6.824
2015	1.311.373	17.55	26.636	11.863	192	49	7.720
2016	1.366.550	19.64	35.777	12.026	225	61	9.998

(*) Küçükbaş Hayvan Sigortası Uygulamaları 01 Mayıs 2011 tarihi itibarıyla teminat kapsamına alınmıştır.

(**) Arıcılık (Arılı Kovan) Sigortası Uygulamaları 01 Ocak 2014 tarihi itibarıyla teminat kapsamına alınmıştır.

Kaynak: TARSİM yıllar itibarıyla yayımlanmış faaliyet raporu verilerinden yararlanılarak düzenlenmiştir.

Tablo 3’de Türkiye’deki tarım sigortaları poliçe sayılarının branşlara göre dağılımları incelenmektedir. 2007 yılı Tarsim uygulamaların faaliyete geçmesi sonucu bazı sigorta türlerinde devlet destekli çiftçi lehine olan uygulamalar sonucu ilk uygulamaya koyulan bitkisel ürün sigortası 2016 yılı itibarıyla yaklaşık olarak % 94.6 oranla ilk sırada yer almaktadır. Daha sonra % 2.5 oranında büyükbaş hayvan sigorta poliçesi, % 1.4 oranında sera sigortası poliçesi, % 0.8 oranla küçükbaş hayvan sigortası, 2014 yılında teminat kapsamına alınan arıcılık (arılı kovan) sigorta poliçe sayısı % 0.7 oranında, % 0.016 oranında 2011 yılında teminat kapsamına alınan kümes hayvanları poliçe sayısı, % 0.004 oranında da su ürünleri sigorta poliçeleri yer almaktadır. Yıllar itibarıyla az da olsa poliçe sayılarında artışlar yaşanmaktadır.

Tablo 4: Türkiye’de Devlet Destekli Tarım Sigortaları Prim Üretimi (Bin TL)

Yıllar	Toplam Prim	Devlet Destek Prim Tutarı
2007	64.109	43.906
2008	98.444	44.101
2009	120.349	95.232
2010	185.434	121.399
2011	440.879	225.228

2012	499.349	264.201
2013	526.835	276.521
2014	683.536	363.973
2015	965.772	524.215
2016	1.299.986	694.984

Kaynak: TARSİM yıllar itibarıyla yayımlanmış faaliyet raporu verilerinden yararlanılarak düzenlenmiştir.

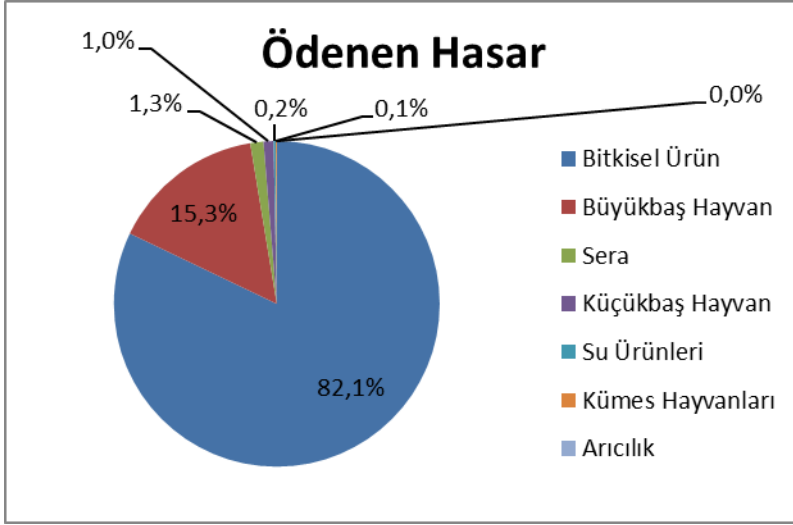
Tablo 4’de Türkiye’deki devlet destekli tarım sigortaları prim üretimi verilerine bakıldığında 2014 yılından önce prim miktarı 683.536 Bin TL iken 2014 yılından sonra arıcılık sigortalarının da uygulanmasıyla 965.772 Bin TL olup yaklaşık olarak % 71 oranında artış göstermiştir. Ayrıca bu artışla beraber devlet desteğinde de artış yaşanmış ve 2016 yılı itibarıyla bir önceki yıla göre yaklaşık % 26 oranında artışla devlet çiftçi adına havuza 694.984 Bin TL ödeme yapmıştır.

Tablo 5: Türkiye’de 2016 Yılı Devlet Destek Primlerinin Branş Bazında Tutarları (TL)

Branş Adı	Devlet Destek PrimTutarı
Bitkisel Üretim	531.993
Sera	23.889
Büyükbaş Hayvanlar	119.789
Küçükbaş Hayvanlar	13.796
Kümes Hayvanları	735
Su Ürünleri	2.027
Arıcılık (Arılı Kovan)	2.775
TOPLAM	694.984

Kaynak: TARSİM 2015 yılı faaliyet raporu verilerinden yararlanılarak düzenlenmiştir.

Tablo 5’de Türkiye’de 2016 yılı devletin prim desteğinin branş bazında dağılımları verilmektedir. Toplam 694.984 TL prim desteğinin yaklaşık % 75 oranında bitkisel ürünler, yaklaşık % 18.4’ini büyükbaş hayvanlar, yaklaşık % 3’ünü sera, % 2.1’sini küçükbaş hayvanlar, yaklaşık % 0.4’ünü arıcılık, % 0.3’ünü su ürünleri, yaklaşık % 0.1 oranında kümes hayvanları desteklemeleri devlet tarafından karşılanmaktadır.

Kaynak: TARSİM faaliyet raporu verilerinden yararlanılarak düzenlenmiştir.

Grafik 3: Türkiye’de Devletin Branşlara Göre Ödediği Hasar (%)

Yukarıdaki Grafik 3’de Türkiye’de 2016 yılı itibarıyla devletin branşlara göre ödenen hasar oranları verilmektedir. Buradan hareketle toplam 840.964 Bin TL ödenen hasar desteğinin yaklaşık olarak 691.174 Bin TL’sini Bitkisel Ürün Sigortaları, 128.344 Bin TL Büyükbaş Hayvan, 10.968 Bin TL Sera Üretimi, 8.169 Bin TL Küçükbaş Hayvan, 83 Bin TL Kümes Hayvanı, 1.506 Bin TL Su Ürünleri ve geriye kalan 718 Bin TL ise Arıcılık Sigortası için ödenmiştir. Ayrıca en fazla destek sağlanan bitkisel ürün sigortalarında kapsama alınan ürünlerden ilk beşte üzüm, kayısı, buğday, elma ve arpa yer almaktadır. Kapsama alınan risklerde ise 435.257 TL ödemeye don ilk sırayı almaktadır. Daha sonra dolu, fırtına, sel – su baskını, yangın, heyelan gibi riskler yer almıştır. 2016 yılı itibarıyla bu risklere kuraklık da eklenmiştir. Hayvan sigortalarında ise kapsama alınan riskler arasında ise ölüm riski, zorunlu kesim, yavru ölümü, yavru atma gibi riskler yer almaktadır.

3. Türkiye’deki ve Seçili Ülkelerdeki Tarım Sigortaları Uygulamalarının Karşılaştırılması

Dünya’daki çeşitli ülkelerde artan küreselleşme ve meteorolojik olaylar sonucu oluşan doğal afetler hızla artmaktadır. Günümüzde fırtına, kasırga, don, dolu, sel ve su baskını gibi katastrofik risklerin yanında kuraklığın da Dünya’ya verdiği zararlar ve risk faktörleri giderek çoğalmaktadır. Çeşitli ülkelerde oluşan bu riskler sonucu oluşan maddi kayıplarda ülke ekonomilerini önemli ölçüde etkilemektedir. Çeşitli ülkelerdeki bu risklere yönelik yapılan uygulamalar tarım sektörünü diğer sektörlerle göre ekonomik, siyasi, teknolojik ve sosyal olarak etkilediği risklere karşı Tarımda Risk Yönetim Programları ile sürekli olarak desteklenmektedirler.

ABD ve Almanya başta olmak üzere seçili birkaç gelişmiş ülke ekomilerine sahip bölgelerde tarım politikalarının uygulanmasıyla devlet her yıl üretim ve pazar risklerine karşı yaklaşık olarak % 60 ve % 80 oranlarında tarım desteklemesi yapmaktadır. Bu uygulamalar ile;

- Ülkelerin gelişme düzeyleri
- Tarımsal yapılar (tarımsal uygulamalar, tarım arazi büyüklükleri, arazi verimlilik)
- Ülkelerin tarım politikaları yasal düzenlemeleri ile pazarlama koşulları
- Tarımsal üretimin GSYİH içindeki ve İhracattaki payı
- Meteorolojik özellikler
- Meteorolojik verilerin varlığı
- Tarımsal veri kayıtları
- Sigorta sektörünün gelişmişliği
- Sigorta uygulamalarındaki deneyimler
- Üreticilerin sigorta hakkındaki yeterli bilgi birikimleri, ülkeler arasındaki tarım sigortası faaliyetlerinin çeşitli ve desteklemelerinin farklı olmasına neden olmaktadır.

Tarım sigortaları uygulamalarında başarıyı yakalamış olan ABD, Almanya, İspanya, Avusturya, Japonya, Danimarka, İtalya, Fransa, Kanada gibi ülkelerle aynı dönemde teknolojik yetersizlikler ve bilgi kaynaklarının kullanımı konusunda gerekli donanımına sahip olmayan Türkiye’de yapılan çalışmaların uygulanmasında geri kalmıştır. Ayrıca bu ülkelerde tarım sigorta uygulamaları geçmişten günümüze faaliyet göstermekte ve ilk uygulamaya koyulan dolu sigortası yaygın olarak kullanılmaktadır. Dolu sigortası uygulamasının temellerinin atılmasından sonra sel, kuraklık, fırtına risklerine karşı bu ülkelerde devlet prim desteği sağlamaktadır.

Türkiye’de devletin çiftçileri desteklemesi uzun bir süre gündemde olmamıştır. Doğal afet sonrası devlet, karşılık beklemeden destek sağlamıştır. Ancak bunların da yetersiz kalması devleti büyük zarara uğratmış ve ekonomik sorunlar ortaya çıkmıştır. Devlet tarım sigortalarını sadece sigorta şirketlerinin görev ve sorumluluğunda olduğunu düşünerek hiçbir yardım veya destekleme faaliyete geçmemiştir. Bu durum Türkiye’nin tarım sektörünü tehdit eden risklerin teminat altına alınmasını zorlaştırmıştır. Daha sağlıklı sistem yapısı için tarım sigortaları sisteminin oluşturulması zorunluluğunu da beraberinde getirmiştir. Bu amaçlar sonucunda, yıllarca söz konusu olmayan tarım sigortalarına yönelik yasal düzenlemeler yapılmış ve ilk dolu sigortaları geliştirilerek havuz sistemi oluşturulmuştur. 2005 yılında tarım sigortalarının kabul edilmesi Devlet Destekli Tarım Sigortaları uygulamalarının başlamasına neden olmuştur. İlk tarım sigortaları poliçesi de 1 Haziran 2006 yılında düzenlenmiştir.

Çeşitli ülkelerde görülen çoklu risklere karşı uygulanan MPCİ en yaygın ABD’de de uygulandığı bilinmektedir. Fakat sigortanın teşvik edilmesi ve devlet tarafından doğal afetlerin desteklenmesinden dolayı başarılı olamamıştır. Dünya genelinde tek başarılı olan ülke İspanya’dır (Sümer vd. 2016: 243). İspanya uygulamasının başarılı olma nedenleri arasında, dolu riskine karşı sigorta yapılmıştır. Bu uygulamada başarılı olunca daha sonra daha da geliştirilerek fırtına, kuraklık, sel ve su baskını gibi katastrofik risklerin yer aldığı tarım sigortası yasası çıkartılmıştır. Sigorta sisteminde devamlılığı sağlamak ve üreticilerin risk maliyetlerini en aza indirebilmek adına, devlet yasaya uygun olarak desteklemeler yapmaktadır. Doğal afet zararlarına devlet yardımıyla bulunmamış ve bu sayede üreticileri sigortaya yönlendirerek çiftçilerin sigorta dışı beklentilerinin ortadan kaldırılması sağlanmıştır. Ayrıca sistemde yer alan kurumlar farklı alanlarda faaliyet göstermelerine karşın, birlikte çalışmalarını yürütmektedirler. Ülke genelinde toplam ürün ve tüm risk verilerinin incelenerek farklı bölgelerin prim fiyatları havuz aracılığıyla belirlenmektedir. Çiftçileri haksız rekabete karşı korumak ve güvenliğini sağlamak konularından dolayı İspanya modeli uygulamaları başarılı olmuştur. Türkiye’de yaşanan sorunların İspanya havuz sistemi oluşturulmadan önceki sorunlarla aynı olması nedeniyle TSV bu sorunlara ilişkin devlet, çiftçi birlikleri ve sigorta sektörü ile çözüm süreci başlatmışlardır. Bu süreçte öncelikle dolu sigortası uygulaması için hasar tespiti yapılmış ve bu hasarları yok etmek için ise hasar tespit organizasyonu oluşturmuşlardır. Daha sonra TSV 14 Haziran 2005 tarih 5363 sayılı Tarım Sigortaları Kanunu’nun çıkmasıyla birlikte Tarım Sigorta Havuz Sistemi işletici şirketi olan TARSİM A.Ş.’ye devretmiştir. Ayrıca ÇKS’deki Tarım Bakanlığı ve Çiftçi Kuruluşları kayıtların da havuza aktarımı yapılarak ülkemizde diğer ülkelerden önce tarım sigortaları sistemi kurulmuş ve ülkemiz adına avantajlı bir sistem yapısı oluşturulmuştur (Barış, 2007: 95).

3.4. Türkiye’deki Tarım Sigortalarının SWOT Analizi ve Değerlendirilmesi

Türkiye’de tarım sigortaları sürdürülebilirliği için, amaçlanan uygulamaların ve saygın bir kurum olabilmek adına faaliyetlerini ve ileriye dönük hedeflerinin belirlenmesi adına devlet destekli tarım sigortası uygulamalarının da desteğiyle tarım sigortalarının güçlü ve zayıf yönlerinin saptanıp tarım sigortalarındaki fırsatların ve tehditlerin iyi analiz edilip uygulamaların sorunsuz yürütülmesi gerekmektedir. Buradan hareketle çalışmanın bu bölümünde tarım sektörünün iç ve dış analizlerinin yapılabilmesi ve bunun sonucunda elde edilen bilgilerin düzenlenmesi için kullanılan durum belirleme matrisi olan SWOT Analizi’nin kavramsal boyutu incelenmekte ve tarım sigortaları sektörüne SWOT Analizi uygulanarak gerekli değerlendirmeler yapılmaktadır.

3.4.1. SWOT Analizi

Bir kurum veya kuruluşun başarılı olarak faaliyetlerinin uygulanması ve içinde bulunduğu işin gereklerini yerine getirmesi, gerçekleşmesini hedeflediği amaçlarının ve bu amaçlarının eksiksiz bir şekilde gerçekleştirebilmesi için stratejik planlarının açıkça belirtilmesi gerekmektedir. Kurum veya kuruluşların hedefleri ile pazar koşullarının uygunluğu açısından detaylı analiz edilmesi gerekmektedir (Cebecioğlu, 2006: 80-81).

Stratejik gelişmelerin ve hedeflemelerinin belirlenmesinde önemli olan SWOT Analizi, uygulamaların iç ve dış çevresinin değerlendirilmesine olanak sağlayan bir durum belirleme tekniğidir. SWOT İngilizce kelimelerin kısaltılmasıyla oluşmuştur. Bunlar (Uğur vd. 2012: 50-51):

- **Strength (S)** : İncelenen kurum veya kuruluşun Güçlü (Üstün) olduğu yönlerinin tespitidir.
- **Weakness (W)**: İncelenen kurum veya kuruluşun Zayıf (Güçsüz) olduğu yönlerin tespitidir.
- **Opportunity (O)**: İncelenen kurum veya kuruluşun fırsatlarının ifade edilmesidir.
- **Threat (T)**: İncelenen kurum veya kuruluşun tehditlerinin (tehlikelerinin) ifade edilmesidir.

SWOT yukarıda belirtildiği üzere ingilizce kelimelerin baş harflerinin kullanılarak Güçlü (S), Zayıf (O), Fırsat (W) ve Tehdit (T) şeklinde oluşmaktadır. Bu dört parametrenin incelenerek sahip olunan yöntemlerle nitel ve nicel özellikler analiz edilmekte ve mevcut uygulamalara stratejik bir görüş oluşturmada yardımcı olmaktadır (Çelebi, 2012: 46). Ayrıca SWOT Analizi’nin oluşturulması kurum veya kuruluşun mevcut durumunun tespiti için güçlü ve zayıf yönler ile karşı karşıya kalınan fırsatlar ve tehditlerin belirlenmesini sağlamaktadır. Bu bağlamda değerlendirildiğinde SWOT Analizi “Mevcut Durum” analizidir (Çalışkan ve Gemici, 2011: 258).

Tarım sigortalarında ekonomik, sosyal, kültürel ve teknolojik olarak değişmelerin meydana gelmesi ve rekabet ortamında performans odaklı çalışmalara günümüzde daha fazla önem veriliyor olması sistem başarısını zorlaştırmaktadır. Ayrıca tarım sektöründe meydana gelen katastrofik risklerin de etkisiyle birçok tehditle karşı karşıya kalan tarım sektörün gerekli önlemler alınarak içsel olarak güçlü ve zayıf yönlerinin analizi yapılarak mevcut fırsatlardan yararlanılarak maksimum fayda sağlayan yöntemler geliştirilmektedir. Bu yüzden gerekli analizlerin doğru şekilde yapılması ve yeni stratejik yöntemlerin geliştirilmesi için SWOT Analizi çalışmalarına önem verilmektedir (ODTÜ, 2011: 39-49).

3.4.1.2. SWOT Analizi’nin Tarihçesi

SWOT Analizi’nin ilk ortaya çıkması 1949 yılında Du Pont Şirketi’nin kurumsal planlama eğilimiyle başlamıştır. 1960-1970 yılları arasında Stanfortd Araştırma Enstitüsü’nde Amerika ve İngiltere’de faaliyet gösteren 500 şirketin maddi destek sağlanmasıyla şirketlerin yaşadığı başarısızlıkların araştırılması ve en kısa zamanda ortadan kaldırmak için ortaya çıkan durum analizidir. SWOT analizinden önce SOFT analizi ortaya atılmış ve şirket planlamasının başarısızlıkları incelenmektedir. Kavramın Türkçe karşılığı ise FÜTZ analizidir (Pahl ve Richter, 2007: 9).

3.4.1.2. SWOT Analizi’nde İç ve Dış Çevre Faktörleri

Kurum veya kuruluşun başarılı olabilmesi için uygulanan faaliyetlerin belirlenmesinde iç ve dış çevre faktörlerinin incelenmesi gerekmektedir. Her iki çevrenin de analizleri eksiksiz ve doğru şekilde yapılabilmesi için toplanan bilgilerin incelenen kurum ya da kuruluşun iç çevre (güçlü ve zayıf) ve dış çevre (fırsat ve tehdit) analizleri güvenilir şekilde oluşturulmalıdır.

İç çevre analizi, incelenen kurum veya kuruluşun rakiplerine karşı sağladıkları varlık ve yeteneklerinin incelenmesi, mevcut durumun güçlü yanlarının analizi için önemlidir. Mevcut durumun zayıf yanları ise güçlü yanların aksine olumsuz durumları ifade etmektedir. Bu zayıflıklar ise başarılı olan kurum veya kuruluşların uygulamaları dikkate alınarak giderilmektedir. Dış çevre analizinde ise kurum veya kuruluşların uluslararası çevre unsurları da dikkate alınarak siyasal, sosyal ve teknolojik olarak sürekli değişim içerisinde. Bunun yanında faaliyette bulunan sektörlerde müşteriler, rakipler ve ikame mallarda değişim halindedir. Dolayısıyla bu değişimler mevcut kurum veya kuruluşlar için olumlu sonuçlar yaratmakta ve sürdürülebilirlik açısından fırsatlar sağlamaktadır. Bu fırsatlardan yararlanabilmek için mevcut kurum veya kuruluşların üstünlük sağlaması gerekmektedir. Fırsatların aksine mevcut durum değerlendirilmesinde oluşabilecek olumsuz durumların sisteme zarar vermesi ise tehditleri oluşturmaktadır (Ülgen ve Mirze, 2007: 160-161). Sürekli değişim halinde olan dış çevre için durum analizlerinin yapıp, doğru ve etkili stratejik planların oluşabilmesi ve oluşan olumsuzlukların önüne geçebilmesi açısından SWOT analizi yapılmaktadır.

4.2. Tarım Sigortası Uygulamalarının Güçlü ve Zayıf Yönleri

Türkiye’de son yıllarda çiftçiler sürekli olarak oluşabilecek riskler ile ekim ve dikimi yapılan ürünlerdeki düşüşler; büyükbaş, küçükbaş ve kümes hayvancılığı üretimlerinde yaşanan hastalık, ölüm riskleri; örtü altı üretimde yaşanan meteorolojik olaylar sonucu yaşanan zararları önleyebilmek adına tarım sigorta avantajlarından yararlanarak kendilerini güvence altına almaktadırlar. Bu bağlamda tarım sigortaları uygulamaları-

nın geliştirilebilmesi açısından güçlü ve zayıf yönlerin bilinmesi büyük önem arz etmektedir. Tarım sigortalarının güçlü ve zayıf yönleri ile kastedilen genellikle tarım sigortalarının kurumsal yapısı içerisindeki birimlerin kontrolünde olan havuz içerisindeki iç faktörleri kapsamaktadır (Perçin, 2011: 51). Bu bağlamda tarım sigortalarının güçlü ve zayıf yönleri ile ilgili değerlendirmeler aşağıda verilmektedir.

4.2.1. Tarım Sigortaları Uygulamalarının Güçlü Yönleri

- Tarım yapılabilir arazilerin elverişli olması,
- Tarımsal üretim için yeterli iklim koşullarına sahip olması,
- Ürün çeşitliliğine katkı sağlanıyor olması,
- Oluşabilecek her türlü doğa olaylarına karşı korunabilir durumda olması,
- Tarım sektöründeki yatırımlar için devletin destek sağlıyor olması,
- Tarım Sigortaları Kanunu 14.06.2005 tarih 5363 sayılı kararla çıkarılması ve bu kanun ile risklerin ve hasar sonucu tazminatların tek elden ödenmesinin sağlanıyor olması,
- Tarım Sigortaları Kanunu’nun çıkarılmasıyla birlikte, 16 Ocak 2006 tahinden sonra devlet destekli tarım sigortalarının teşvik edilmesi adına oluşturulan TARSİM sistemi kapsamında hazırlanan poliçeler, oluşan risklerin sonucunda hasarların ihbarı ve hasar raporlarının online olarak elektronik ortamda düzenlenmesinin kolaylaşması, çiftçiler ve ürettikleri ürünlere ait verilen kayıt altına alınarak gerekli analizlerin tutulması adına tarım sigortaları vakfının oluşturduğu bilişim ağıyla kontrol altına alınmış olması
- Tarım sigortaları faaliyetlerinin yürütülebilmesi için TARSİM kurumsal yapısı oluşturulması ve yeterli teknik elemanlara sahip olması,
- Tarım sigortaları konusunda gerekli eğitimler verilmekte ve çiftçileri bilinçlendirmek adına gerekli sempozyumlar, fuarlar ve üniversitelerde bilgilendirmelerin yapılıyor olması,
- Sigortacılık faaliyetlerinin yürütülmesi için mevcut sistem içerisindeki kuruluşlar arası ilişkiler iyi oluşturulabiliyor olması,
- Tarım sigortaları kapsamında teminat altına alınan katastrofik ve meteorolojik riskler genişletilerek uygulanması olarak sıralanmaktadır.

4.2.2. Tarım Sigortaları Uygulamalarının Zayıf Yönleri

- Tarımsal işletmelerin küçük olması,
- Bölgelerde tarım arazilerinin küçük parseller halinde olması tarım sigortalarının yapılmasında çekimserliğe neden olması,
- Çiftçilerin tarım sigortaları konusundan bilgi eksikliğinin olması,
- Eğitim düzeylerinin düşük olmasından dolayı sigorta yaptırma konusunda cesaretli olmamaları,

- Tarım sigortası kapsamındaki teminatların hepsini kapsama alınmamış olması,
- Tarım sigortaları hasar tespit işlemlerinin yapılması tarım sigortaları havuzuna bırakılıyor olması,
- Tarım sigortaları konusunda şirketler arasında bilgi paylaşımlarında aksaklıkların olması ve aralarında gereksiz fiyat rekabetinin oluşmuş olması,
- Tarım sigortalarında ülke genelinde bölgelere göre tehlike ve risklerin derecelerine göre farklılıklar yaşanıyor olması,
- Çiftçilerin ödediği tarım sigortası primlerinin yüksek olması,
- Çiftçilerin tarım sigortaları bilgilendirme reklamlarının ve toplantıların yetersiz kalması olarak sıralanmaktadır.

Ayrıca bu zayıflıklar içinde ilk sıralarda çiftçilerin yeterli bilgiye sahip olmamasından kaynaklı sigorta yaptıрма eğilimlerinin olmaması, mevcut durumda çalışan gizli işsizlerin artmasına sonucu kayıt dışılığın yaygınlaşmasına ve çiftçilerin sigortaya karşı güvensiz yaklaşımlarından dolayı tarım sigortası gelişme gösterememesi yer almaktadır.

4.3. Tarım Sigortaları Uygulamalarında Fırsat ve Tehditler

Tarım sigortaları uygulamalarıyla sistemin kontrolünde olmayan dış faktörlerden kaynaklı avantajların oluşmasında sektörün fırsatlarını, dezavantajlarından kaynaklı faktörler de tarım sektörünün tehditlerini oluşturmaktadır. Bu bağlamda tarım sigortalarının fırsatları ve tehditleri ile ilgili değerlendirmeler aşağıda verilmektedir.

4.3.1. Tarım Sigortaları Uygulamalarının Fırsatları

- Tarım sektörü konumundan dolayı ürün çeşitliliği ile iç ve dış talebe yönelik ürün yelpazesinin geniş olması ve uluslararası kaynaklardan yararlanmak için pazar olanakları sağlıyor olması,
- Tarım sigortalarında çoklu risklere karşı teminatlar sürekli genişletilmekte ve tüm tarım sigortaları faaliyetlerinin uygulanmasına imkan veriliyor olması,
- Tarım ürünlerinde verimlilik artışının sağlanmasına yardımcı olabilmek için devlet sübvansiyonlarının olması,
- Devlet çiftçiye tarım sigortası adına % 50 prim yardımıyla desteklemekte ve tarım sigortalarının yaygınlaşması için ortam hazırlıyor olması,
- Çiftçilerin refah seviyesinin yükselmesi, mali desteklerle çiftçi gelirinin artması ve yaşam standartlarının kolaylaştırılması için sistem uygulamalarına teşvik ediyor olması,
- Çiftçilerin oluşacak riskleri önceden saptaması ve gerekli önlemleri almayı öğrenmesini sağlamakta yardımcı olması,

- Çiftçilerle ilgili gerekli olan bilgileri toplayabilmek adına Çiftçi Kayıt Sistemi (ÇKS)’nin kullanılıyor olması,
- Tarım sigortaları havuz sisteminde kapsanan riskler sadece dolu riskiyle sınırlı kalmayıp yangın, don, fırtına, sel gibi katastrofik risklerin de teminat kapsamına alınması gibi fırsatlar sıralanmaktadır.

Ayrıca, tüm bunlara ek olarak tarım sigortaları havuzunun kurulmasından sonra birçok gelişmelerle çiftçi desteklenmekte ve değişen sistemde kullanılan araç gereçler teknolojik değişimlere bağlı olarak çiftçileri teşvik için destekleme sağlamakta ve tarım sigortası sektörünün kalkınmasında araç olarak kullanılmaktadır.

4.3.2. Tarım Sigortaları Uygulamalarının Tehditleri

- Tarımsal faaliyetleri gerçekleştiren nitelikli genç nüfusun kırsal alandan kente göç etmesi ve kalan nüfusun tarımsal faaliyetleri yapmasına engel olması ve tarım sektörüne olan güvenin azalıyor olması,
- Tarım yapılan alanlarda oluşan iklim farklılıklarından dolayı oluşan risklerin belirlenmesinin zor olması,
- Tarım Sigortaları Havuzu tarafından her yıl teminat altına alınan risklerin genişlemesi sonucu sistemin duraksamasına neden olması,
- Çiftçilerden alınan primlerin tarım sigortaları havuzunda mali destek sağlıyor olması,
- Tarım sigortaları kanunlarının çiftçilere uygulamada sorunlar yaşanıyor olması,
- Çiftçilerin prim ödeme zamanlarının belli olmaması,
- Tarım sigortaları havuzunda oluşabilecek her türlü başarısızlığın sistemin sürdürülebilirliğini olumsuz etkiliyor olması,
- Tarım sigortasının tehlike bölgelerine göre farklılık gösteren risk çarpanlarının fazla olması,
- Tarım sigorta şirketleri arasında meydana gelen rekabet neticesinde oluşturdukları fiyat düzeylerinin sistemi olumsuz etkilemesi olarak sıralanmaktadır.

SONUÇ

Tarım sektörü uzun yıllar öncesinde insanlar arası etkileşimler sonucu yaygınlaşmış ve bu sayede insanlar toplu yaşama geçişi sağlamıştır. Teknolojik gelişmelerin etkisiyle daha da gözle görülür farklar yaratmışlardır. Antik çağlarda toplayıcılık ve avcılıkla geçinen toplumların yerleşik yaşama geçişinden 2000’li yıllara kadar sektör gelişimini sürdürmeye devam etmiştir. Fakat bitkiler için üretimdeki verim düşüşleri tarım yapmayı engellemektedir. Bu yüzden insanlar topraklarını bir yıl ekip bir yıl nadasa bırakmışlardır. Dünyada ve Türkiye’de geleneksel tarımsal üretimlere devam edilmesi sistemin ilerleyişinde zaman kayıplarına neden olmuştur. Zamanla gelişmelerin de

etkisiyle hem bitki üretimi hem de hayvan üretiminde karşılaşılan risklerin ortadan kaldırılması için çalışmalara başlanılmıştır. Bitkiler için tarımsal ilaçlar, hayvanların gelişmesi ve süt üretimi için hormon uygulamaları gibi çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalar da ciddi anlamda hem bitkisel üretime hem de hayvansal üretime zarar vermiştir. Ayrıca yapısı gereği tarım sektöründe oluşan diğer meteorolojik ve katastrofik risklerin de etkisiyle sektörün gelişiminde ciddi sorunlar vardır. Özellikle dolu, don, yangın, sel-su baskını, kuraklık gibi riskler sektöre zarar vermektedir. Küresel ısınma son zamanlarda bütün Dünya’yı etkisi altına alan bir sorundur. Sektörün etkisinde kaldığı bu risklerin etkisinin en aza indirilmesi ve doğru bir şekilde yürütülmesi için tarım sigortalarına ihtiyaç duyulmaktadır. Tarım sigortalarıyla çiftçilerin üretmiş oldukları tarımsal ürünlerin hem geçim kaynağı açısından hem de ürün çeşitliliği ile hayvansal ürünlerdeki çeşitliklerin artışına engel olacak risklerin güvence altına alınması için önemlidir. Çiftçilerin ürettikleri ürünlerin ekonomik zararlarını ve gelir düşüşlerinin engellenmesi için, hem üreticiyi teşvik etmek hem de tarımsal üretimin güvenilir şekilde yapılmasında katkıda bulunan sigorta sistemi konumundadır.

Bu çalışma kapsamında Dünyada sigortacılık uygulamaları yapılan belirli ülkeler seçilmiştir. Buna göre bazı gelişmiş olan ülkelere tarım sektörünün etkisinde kalmış olduğu risklerin teminat altına alınması ve doğal afetlerden kaynaklanan risklerin boyutunun saptanmasından dolayı devlet, başta afet yardımları olmak üzere birçok desteklemede bulunmuştur. Devlete doğrudan mali yük getiren uygulamaların yerini tarım sigortaları almıştır. Seçili bu gelişmiş ülkelerde bitkisel ürünler birçok risklere karşı ve tek bir poliçe ile sigortalanma işlemi yapılmaktadır. Japonya’da ülkelerin ticari gelişimi açısından prinç, buğday, arpa gibi ürünler; Almanya’da şeker pancarı, patates gibi ürünler; Fransa’da üzüm bağları gibi ürünler sigortalanmaktadır. Bu yüzden ülkelerin sigorta poliçelerinde kapsanan ürünler verim açısından gerek tek riske karşı gerekse çoklu risklere karşı sigortalanmaktadır. İspanya ve ABD’de ise tarım sigortası sistemi çok gelişmiş olduğu için **bütün riskler** tarım sigortası kapsamında teminat altına alınmaktadır.

Tarım sigortası sisteminden beklentiler genellikle çiftçilere sigorta yaptırma alışkanlığının kazandırılması, tarımsal üretimde devamlılığı sağlamaya ve devlet bütçesi üzerindeki mali yüklerin azaltılmasına yöneliktir. Sigorta sisteminin ise mevcut yapıdan beklentisinin uzun yıllardır karşılamaması devlet destekli tarım sigortaları sayesinde mümkün olmuş ve istenilen düzeye gelmiştir. Buradan hareketle seçili ülkelere bakıldığında bazı ülkelerde özel, bazılarında devlet, diğerlerinde ise devlet-özel işbirliği ile uygulamalar yürütülmektedir. Özellikle Almanya, Hollanda gibi ülkelerde tarım sigortası özel sektör tarafından yapılırken, İspanya, İtalya, Avusturya, ABD gibi ülkelerde devlet-özel sektör işbirliği ile riskler teminat altına alınmaktadır.

Türkiye’de tarım sektörü, sosyal ve ekonomik olarak beslenme ihtiyacının karşılanması için önemli bir yere sahiptir. Tarım yapılabilir arazinin 2016 yılı itibarıyla 38.380 hektar ile toplam ekilebilir tarım arazilerinin yaklaşık % 55’ini oluşturmaktadır. Ayrıca ülkemizde birçok ürünün üretiminde dünyanın önde gelen ülkeleri arasında ve tarım sigortası yapılması açısından büyük bir potansiyele sahiptir. Tarımsal üretimin ülke genelinde sürdürülebilirliğini sağlayabilmek ve çiftçilerin oluşabilecek çeşitli risklere karşı zararının teminat altına alınması tarım sigorta sisteminin gerekliliğini bir kez daha ortaya çıkarmaktadır. Ülkemizde 1980’li yılların ikinci yarısına kadar olan uzun süreçte tarım sektörü ile tarım sigortalarına yeterli önem verilmemiş ve devlet yıllarca yasa taslakları hazırlamış ama hiç bir şekilde faaliyete geçirmemiştir. 1980’li yılların ikinci çeyreğinden sonra gerekli adımlar atılmaya başlamış ve 1995 yılında Tarım Sigortaları Vakfının kurulmasıyla birlikte Tarım ve Köy işleri Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı ve üniversitelerin oluşturduğu kurum ve kuruluşlarla ülke genelinde tarım sigortaları için hasar tespitlerinin yapılması, gerekli tüm verilerin toplanıp değerlendirilmesi için çalışmalara başlanılmıştır. Faaliyette bulunan sigorta şirketlerine destekler sağlanmıştır. Bunların yanında Tarım Sigortaları Vakfı gerekli olan bölgesel risk inceleme organizasyonları veri bankası oluşturma ve risk analizleri konularında çalışmaları da geliştirerek günümüzde uygulanan sistemin temelleri atılmıştır. Ayrıca farklı ülkelerin uygulamalarında değerlendirilmesinden sonra İspanya’nın tarım sigortası sistemi örnek alınarak Türkiye tarım sigortası konusunda adımlarını sağlam atma yolunda ilerleme kaydetmiştir. Bu bağlamda 14.06.2005 tarih 5363 sayılı Tarım Sigortaları Kanunu çıkarılmıştır. Kanun kapsamında risklerin belirlenmesi hasar tazminatlarının tek elden ödemesinin sağlanması ve tarım sigortasının yaygınlaşmasını sağlamak için TARSİM kurulmuştur ve 16 Ocak 2006 tarihinde itibaren faaliyetlerine başlamıştır. Türkiye henüz on iki yıllık bir uygulamaya sahip olmasına karşın TARSİM ile birlikte önemli bir yere gelmiştir. Ayrıca % 50 oranında devlet desteğinin sağlanması da Türkiye’de tarım sigortaları alanında atılan en önemli adımlardan birisi olmuştur. Çiftçileri oluşan her türlü katastrofik ve meteorolojik risklerden korumak için ve devlet desteğinden yararlanabilmesi için ÇKS’ye kayıt yaptırma zorunluluğu getirilmiştir. Tarımsal üretimde iklimsel koşulların elverişsiz olmasından dolayı tarım sigortaları uygulamaları kapsamında toplam ÇKS’ye kayıtlı sigortalanan alan 2016 yılı itibarıyla toplam tarım alanının yaklaşık 21 Bin hektarını oluşturmaktadır. 2017 yılında bu rakamın 22 Bin hektara ulaşması hedeflenmektedir.

Türkiye’nin tarım sektöründeki kapsanan risk ve hasar tespitlerinin yapılabilmesi için TARSİM sistemindeki uygulamaların da etkisiyle tarım sigortalarındaki mevcut durumun değerlendirilmesi SWOT Analizi sonucunda açıkça ortaya koyulmaktadır. Bu sonuçlara göre Türkiye’de tarım sektörünün güçlü yönleri; geniş tarım arazilerinin ve

ürün çeşitliliğinin fazla olmasından ve oluşabilecek meteorolojik risklere müdahalenin tek elden yapılmasının sağlanması için gerekli çalışmaların yapıyor olmasıdır. Tarım sektörünün zayıf yönleri ise tarım arazilerinin Türkiye genelinde parçalı ve küçük parseller halinde olması ve çiftçilerin sigorta konusunda çekimser olmasından dolayı sigorta yaptırmamasıdır. Sektörün fırsatlarına bakıldığında; Türkiye mevcut konumundan dolayı tarım yapılabilir arazilerin olması ile iç ve dış talebe yönelik ürünlerin üretiminin gelişmiş olmasıdır. Ayrıca devletin verimlilik artışı için gerekli prim desteklerini sağlıyor olmasıdır. Tarım sektörüne yönelik tehditlere bakıldığında ise; nitelikli nüfusun kırsal alandan kente göç etmesi sonucunda tarım yapacak genç nüfusun çok fazla kalmaması; tarım yapılan alanlarda oluşan riskler konusunda yeterli bilgiye sahip olmamalarından dolayı yapılan desteklere yönelik çiftçilerin kararsız oluşu sistemin yavaş ilerlemesine neden olmaktadır. Buradan hareketle Türkiye’de tarım sektörü sahip olduğu güçlü yönler ve fırsatlar, zayıf ve tehditlerden daha fazla etkiye sahiptir. Bunun için devlet çiftçiyi korumak ve oluşan tehditleri önleyebilmek adına daha aktif politikalarla desteklemelerde bulunmalıdır.

TARSİM tarafından uygulamaya çalışılan bu sistemde 2017 yılı itibarıyla yeni kapsama alınacak riskler olacağı için tarım sigortası yalnızca devlet tarafından uygulanmaya devam edecek ve çiftçi ekonomisine destek sağlamaya çalışacaktır. Devletin buradaki asıl hedeflediği çiftçilerin tarımsal üretim faaliyetlerinin gerçekleştirilmesinin ileriye dönük sürdürülebilirliğinin artırılması ve hiç bir kâr amacı olmadan doğan riskleri teminat altına almaktır. Bu kapsamda çiftçiyi destekleyerek ülkeler arası tarım sigorta gelişmelerinin takibini yaparak gelişmiş ülkelerdeki yapıyı geliştirmekte olan ülkelere örnek olarak almaktır. Tarım sigortalarının bu bağlamda ülke ekonomisine katkı sağlayabilmesi, yaygınlaşması ve daha verimli hale gelebilmesi için pazarlama faaliyetlerini yapacak olan sigorta şirketlerinin desteklenmesi ve sigorta şirketlerinin ilgisini çekecek gerekli tedbirlerin alınması gerekmektedir. Uygulanan tarifeler ve muafiyetlerde karmaşık yapı düzeltilerek anlaşılır bir düzeye getirilmeli ve gelecek dönemlerde teminat altına alınacak riskler ve ürünlerin kapsamı genişleyeceği için bunun daha anlaşılır bir yapıda olmasına özen gösterilmelidir. Tarım yapılan bölgelerde çiftçilerin bilgilendirilmesi ve bilinçlendirilmesi için tarımsal fuarların artırılması gerekmektedir. Bunun için çiftçilerle birebir iletişime geçilmeli ve gerekli seminer çalışmaları artırılmalıdır.

Tarım sektörünün gelecekteki risk faktörlerinin kapsama alınması ve tarımsal destekleme faaliyetlerinin yürütülmesi adına TARSİM’in stratejik olarak tarımsal gelişme ve çiftçiyi koruma politikalarında devlet destek prim çarpanları üretim yapılan bölgenin tehlike ve risk faktörlerine göre düzenlenmelidir.

Türkiye için ekonomik ve sosyal olarak büyük öneme sahip olan tarım sektörüne devlet tarafından sağlanan prim desteğinden yararlanmak isteyen çiftçiler için ÇKS’ye kayıt yaptırma işleminin gönüllü olması ve çiftçiler için katkı sağlayamayacağı düşüncesiyle tarım sigortası konusunda bilgilendirmelerin artırılması gerekmektedir. Ayrıca tarım sigortalarının uzun vadede sürdürülebilirliği için politik baskılara maruz kalmadan sigorta prensiplerinin yürütülüyor olmasına özen gösterilmelidir. Bu tutum gerek tarım sektörü gerek sigorta şirketleri açısından önemlidir.

KAYNAKLAR

- Anonim, (2017). Dünya’da Tarım Sigortaları, 28 Nisan 2017. <http://www.reitix.com/Makaleler/Dunyada-Tarim-Sigortaları/ID=4477>.
- Barış, Ö. (2007). Türkiye’de Ve Avrupa Birliği Ülkelerinde Risk Yönetimi Ve Tarım Sigortalarının AB’ne Uyumunu Açısından Değerlendirilmesi, Namık Kemal Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Tekirdağ.
- Çalışkan, V. ve Gemici, Y. (2011). Türkiye’de Leblebi Üretimi ve Ticareti, Marmara Coğrafya Dergisi, İstanbul, ss. 234-266.
- Çetin, B. (2007). Tarım Sigortaları (1. Baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- FAO, (2011). Agricultural Insurance in Asia and the Pasific Region, Food and Agriculture Organization of the United Nations. 28 Nisan 2017. www.fao.org/docrep/015/i2051e00.pdf.
- FAO, (2016). FAO Trade in Agriculture. Food and Agriculture Organization of the United Nations, 19.12.2016, http://www.fao.org/trade/index_en.asp.
- Kamilçebe, H. (2012). Türkiye’de Sigorta Sektörünün SWOT Analizi ve Bir Araştırma, Kırklareli Üniversitesi Ekonomi Bilimler Dergisi, Kırklareli, ss. 45-54.
- Kırkbeşoğlu, E. (2015). Risk Yönetimi ve Sigortacılık, Gazi Kitabevi, Ankara.
- ODTÜ, (2011). Araştırma Merkezleri Etkinlik Değerlendirme Raporu, Ortadoğu Teknik Üniversitesi Araştırma Koordinatörlüğü, Ankara.
- Pahl, N ve Richter, A. (2007). SWOT Analisis: İdea, Methodology and Apractical, Research Paper.
- Perçin, E. (2011). Geleneksel Tarım Sigortaları ile Devlet Destekli Tarım Sigortaları Uygulamalarının Karşılaştırılması Üzerine Bir Araştırma, Namık Kemal Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Tekirdağ.

- Reyes, C. M., Agban, A. D., Mina, C. D. ve Gloria, R. A. B. (2017). Agricultural Insurance Program: Lessons From Different Country Experiences, Philippine Institute for Development Studies.
- Sevim, U. (2010). Türkiye’de Tarım Sigortalarında Tarım Sigortaları Havuzu ve TAR-SİM Uygulamaları, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Trabzon.
- Sümer, G. ve Polat, Y. (2016). Dünya’da Tarım Sigortaları Uygulamaları ve Tarsim, Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi. 18/1, ss. 236-263.
- Tan, S. (2009). Kırsal Kalkınma Projeleri: Çanakkale İli Köy Bazlı Katılımcı Yatırım Programı Örneği, Tarım Reformu Uygulamaları, Çanakkale.
- Tarsim, (2015). Devlet Destekli Küçükbaş Hayvan Sigortası Tarife ve Teminatlar. 21 Mart 2017. https://web.tarsim.gov.tr/havuz/subpage?_key_=6D7415BE31795E0576A7CE18FEDB4F2E533396I6EJ898URC8A0Z54Z54ZFQ017062015.
- Tarsim, (2016). 2016 Yılı Faaliyet Raporu. 28 Nisan 2017. https://web.tarsim.gov.tr/havuz/subpage?_key_=0C006981E0842E8D6235913E60C5E967776156I2P3GUH0F96WW8JT4TA616062015.
- Tarsim, (2016). Tarım Sigortaları Havuzu 10. Yıl Tanıtım Sunumu. 28 Nisan 2017. <http://www.tarim.gov.tr/TRGM/Belgeler/Icerikler/TurkiyeTarimSigortalarıSistemiSunu2016>.
- Tarsim, (2017). Arıcılık Sigortası. 21 Mart 2017. https://web.tarsim.gov.tr/havuz/subpage?_key_=6D7415BE31795E0576A7CE18FEDB4F2E579876FWPQ02KTKI8XRMEGSA4B17062015.
- Tekin, K.M. (2015). AB, ABD ve Türkiye’de Tarım Sigortacılığı Uygulamalarının Karşılaştırılması. Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü AB Uzmanlık Tezi, Ankara.
- Tekin, M. K. (2015). AB, ABD ve Türkiye’de Tarım Sigortacılığı Uygulamalarının Karşılaştırılması. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı AB Uzmanlık Tezi, Ankara.
- Uğur, L. O. , Yıldırım, H. , Dinç, K. , Kızıltepe, M. (2012). Ulusal Kalkınma Planları Işığında SWOT Analizi Yönetimi Kullanılarak Taşınmaz Değerleme ve Geliştirme Sektörünün Risk Analizi. İleri Teknoloji Bilimler Dergisi, ss. 47-56.
- Ülgen, H. ve Mirze, S. K. (2007). İşletmelerde Stratejik Yönetim, Arıkan Kitabevi, İstanbul.